OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

CENTRUM VOOR MAATSCHAPPELIJKE
DOCUMENTATIE EN COÖRDINATIE vzw

CENTRE DE DOCUMENTATION ET DE
COORDINATION SOCIALES asbl

Thuiswonen na je 65ste

Atlas van de behoeften en de actoren in Brussel

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

GEMEENSCHAPPELIJKE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

COMMISSION
COMMUNAUTAIRE
FRANÇAISE

Inhoudstafel

Colofon ... 3
Voorwoord ... 5

Deel 1: Inleiding ... 7

Deel 2: Leeswijzer ... 11
De cartografie ... 12
De gegevensbronnen ... 14

Deel 3: Socio-sanitaire situatie van de Brusselse ouderen ... 17
Inleiding ... 18
Demografie ... 19
Inkomen en financiële situatie ... 28
Kenmerken van de huisvesting ... 38
Woonomgeving, dagelijks leven en sociale contacten ... 42
De gezondheid van de oudere bevolking ... 50
De evolutie van de oudere bevolking ... 72
Bibliografie ... 82

Deel 4: Inventaris van het aanbod ... 83
Inleiding en methodologie ... 84
Aanbod voor de relationele en sociale behoeften ... 90
Aanbod aan medische en paramedische verzorging ... 104
Aanbod ter ondersteuning van de activiteiten van het dagelijks leven ... 125
Aanbod aan opvang buitenshuis ... 166
Aanbod voor de ondersteuning van de mantelzorgers ... 172
Een aanbod vanuit meerdere overheden ... 177
Bijlagen ... 182

Deel 5: Afstemming tussen de behoeften, het aanbod en het gebruik van de diensten ... 205
Het belang van de leefomgeving ... 206
Wanneer het niet meer lukt zonder de hulp van derden ... 209
Geestelijke gezondheid van de Brusselse ouderen ... 215
Bibliografie ... 216

Deel 6: Uitdagingen voor de toekomst ... 219

Lijst tabellen ... 221
Lijst figuren ... 222
Lijst kaarten ... 223
Brusselse ouderen in een instelling ... kaft achteraan
Lijst van de voorzieningen per type hulpverlening ... kaft achteraan

Kaart K-01 Aandeel ouderen in de bevolking

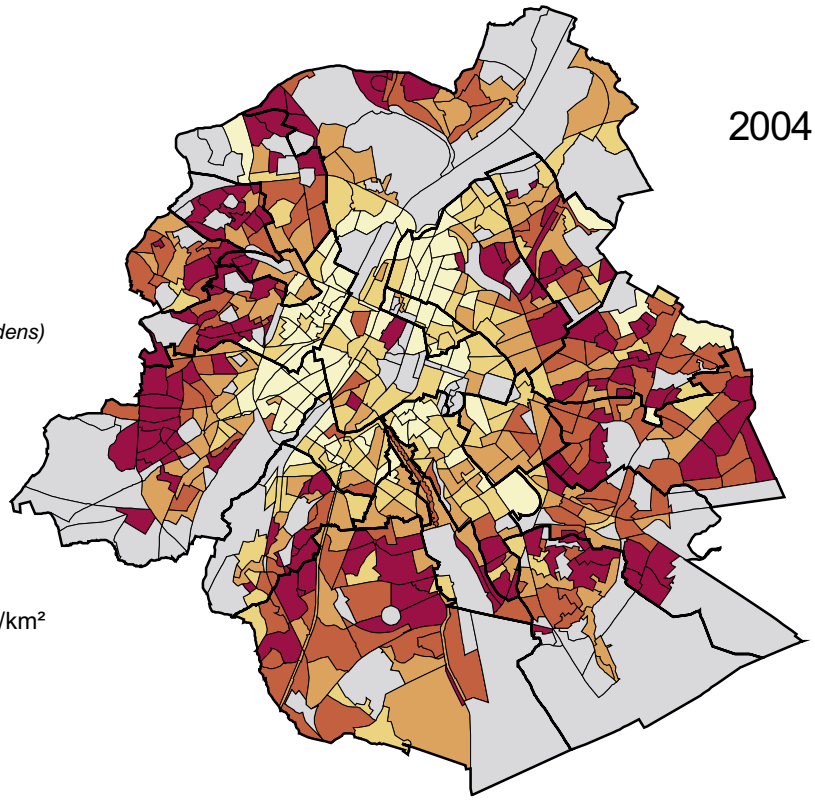

2004

Aandeel 65 jaar en ouder
in de bevolking
(met inbegrip van collectieve huishoudens)

Brussels Gewest : 15,6

- 21,7 - 76,3
- 16,7 - 21,6
- 13,2 - 16,6
- 9,0 - 13,1
- 0,0 - 8,9

%

- <200 inwoners of <250 inw/km²

0 1 2 km

Cartografie: ULB - IGEAT
Bron: UCL - SPED - Rijksregister 2004

Kaart K-02 Bevolkingsdichtheid van de ouderen

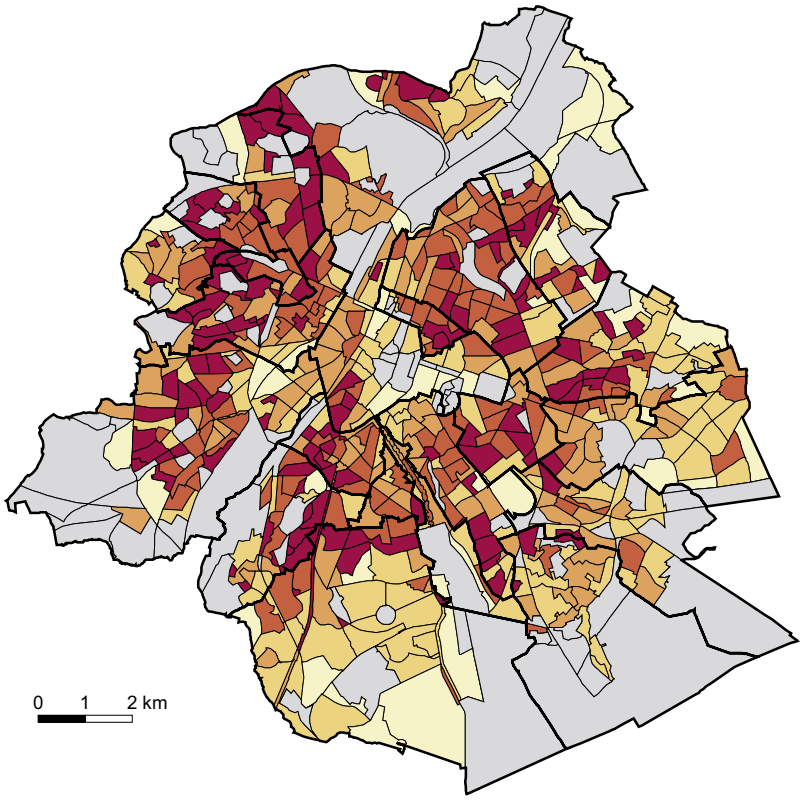

2004

Aantal inwoners van 65 jaar
en ouder per hectare
(met inbegrip van collectieve huishoudens)

Brussels Gewest : 9,7

- 24,9 - 371,5
- 16,1 - 24,8
- 10,7 - 16,0
- 4,8 - 10,6
- 0,0 - 4,7

inw/ha

- <200 inwoners of <250 inw/km²

0 1 2 km

Cartografie: ULB - IGEAT
Bron: UCL - SPED - Rijksregister 2004

Kaart K-03 Absoluut aantal inwoners van 65 jaar en meer

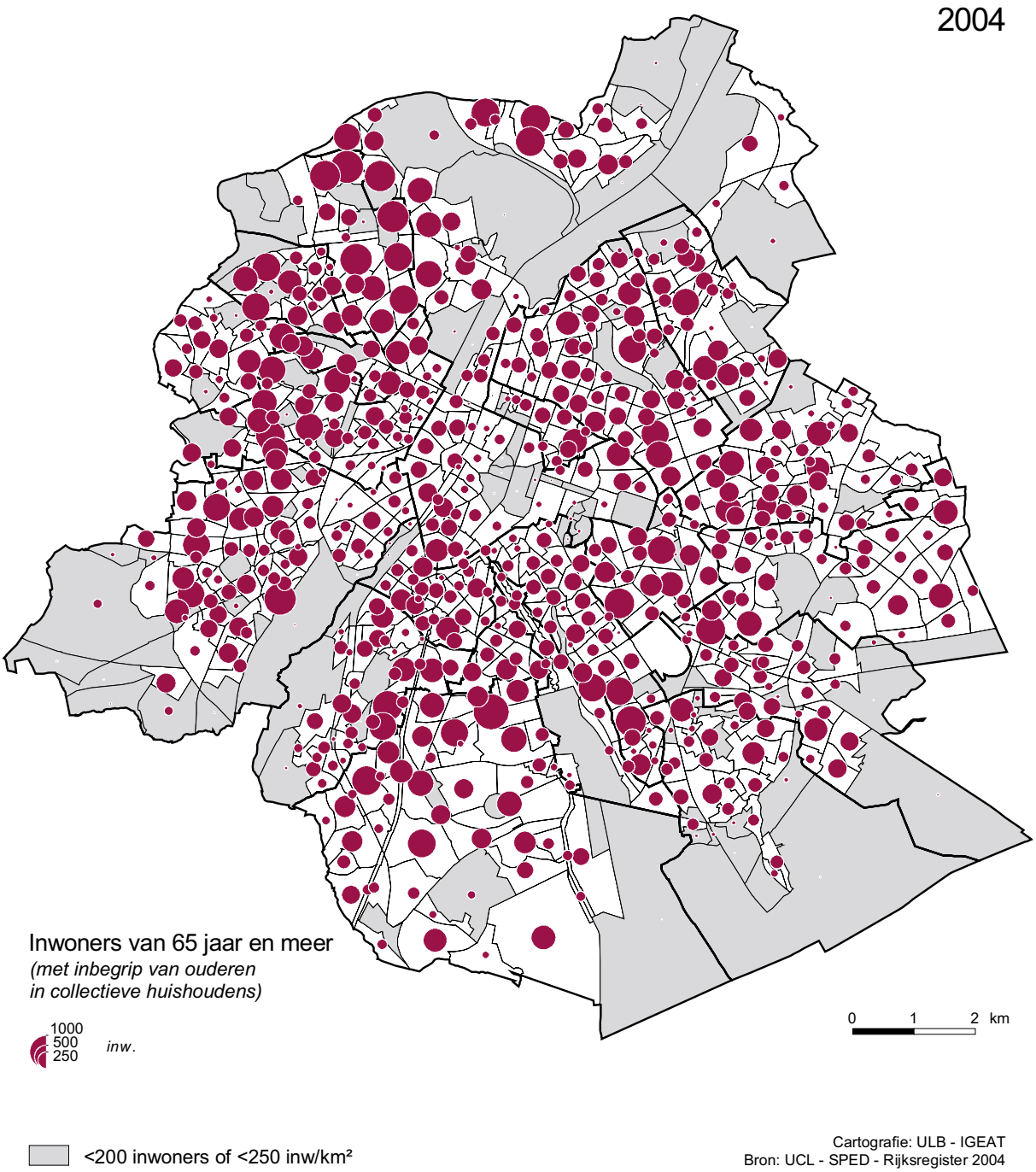

BRUSSELSE OUDEREN IN EEN INSTELLING

In maart 2005 woonden 13 918 Brusselaars in een rustoord voor bejaarden (ROB) of een rust- en verzorgingstehuis (RVT). Het gaat om 6,8 % van de Brusselse bevolking van 60 jaar en ouder, wat iets meer is dan in de andere gewesten (figuur K-01).

Figuur K-01 Aandeel van de bevolking van 60 jaar en ouder in een RVT of ROB per gewest [1].

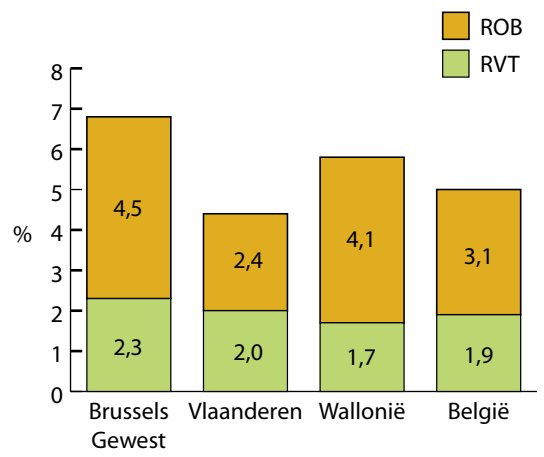

Bron: Riziv maart 2005 en Rijksregister 1/1/2005.

Tabel K-01 geeft per gewest het totaal aantal patiënten van 60 jaar en ouder in een ROB en RVT per leeftijdsgroep. Het hogere aandeel Brusselse 60-plussers in ROB's en RVT's (figuur K-01) is vooral toe te schrijven aan de leeftijdsgroep 60-79 jaar. Hoewel het aandeel ouderen in een instelling beperkt is, weegt het sterk door in het globale cijfer omdat het grootst aandeel van de 60-plussers tot deze leeftijdsgroep behoort.

Het aandeel ouderen in een ROB ligt in het Brussels Gewest hoger dan in Vlaanderen en lager dan in Wallonië. Boven de leeftijd van 80 jaar telt het Brussels Gewest echter opvallend minder ouderen in een RVT dan Vlaanderen en iets meer dan Wallonië (tabel K-01).

Op basis van de cijfers van het Riziv en het Rijksregister schatten we dat ongeveer 184 000 Brusselaars ouder dan 60 jaar thuis wonen.

1 *De verdeling naar regio's gebeurt op basis van het Riziv-nummer van de zorgverstrekker. Deze nummers verwijzen naar de overheid die bevoegd is voor de erkenning. Gegevens op basis van de woonplaats van de patiënt zijn niet beschikbaar.*

Tabel K-01 Aandeel van de bevolking van 60 jaar en ouder in een ROB of RVT per gewest naar leeftijd (en absoluut aantal voor het Brussels Gewest).

% in ROB	60-74	75-79	80-84	85-89	90-94	95 +	% in ROB
Brussels Gewest	(1 220) 1,0 %	(1 024) 3,1 %	(2 037) 7,2 %	(1 901) 17,2 %	(1 826) 28,8 %	(831) 49,8 %	(8 839) 4,5 %
Vlaanderen	0,4 %	1,8 %	5,0 %	13,0 %	22,5 %	40,4 %	2,4 %
Wallonië	0,9 %	3,3 %	8,1 %	20,2 %	32,5 %	58,1 %	4,1 %
België	0,6 %	2,4 %	6,3 %	15,8 %	26,3 %	47,0 %	3,1 %
% in RVT	**60-74**	**75-79**	**80-84**	**85-89**	**90-94**	**95 +**	**% in RVT**
Brussels Gewest	(454) 0,4 %	(534) 1,6 %	(972) 3,5 %	(999) 9,0 %	(1 020) 16,1 %	(529) 31,7 %	(4 508) 2,3 %
Vlaanderen	0,3 %	1,5 %	4,1 %	10,6 %	20,2 %	40,7 %	2,0 %
Wallonië	0,3 %	1,4 %	3,5 %	8,7 %	14,8 %	29,4 %	1,7 %
België	0,3 %	1,5 %	3,8 %	9,8 %	18,1 %	36,1 %	1,9 %

Bron: Riziv, maart 2005 en Rijksregister 1/1/2005.

LIJST VAN DE VOORZIENINGEN PER TYPE HULPVERLENING

Opvang overdag		
	Palliatief dagcentrum	VG
	Centra voor dagverzorging/ Centres de soins de jour	GGC
	Centres d'accueil de jour	COCOF
	Centres de soins de jour	COCOF
Niet-medische thuiszorg		
Coördinatie:		
	Regionale dienstencentra	VG
	Coordinations de soins et services à domicile	COCOF
Sociale hulp, huishoudelijke hulp en poetshulp:		
	Diensten voor gezinszorg	VG
	Diensten voor gezins- en bejaardenhulp/ Services d'aide aux familles et aux personnes âgées	GGC
	Services d'aide à domicile	COCOF
Medische thuiszorg		
Coördinatie:		
	Regionale dienstencentra	VG
	Coordinations de soins et services à domicile	COCOF
Verzorging en toezicht:		
	Diensten voor thuiszorg/ Services de soins à domicile	GGC
	Personenalarmsystemen/ Télévigilance	
Sociale hulpverlening		
Sociale diensten:		
	Centra voor algemeen welzijnswerk - CAW	VG
	Centra voor eerste opvang - CEO/ Centres de premier accueil - CPA	GGC
	Centres d'action sociale globale - CASG	COCOF
	Centre de service social	COCOF
Buurtgerichte sociale hulpverlening		
	Lokale dienstencentra	VG
	Contactcentra van de stad Brussel/ Centres de contact de la ville de Bruxelles/ (erkend als CEO (zie boven))	
	Gemeentelijke diensten voor sociale actie/ Services communaux d'action sociale	
	Sociale diensten van de OCMW's/ Services sociaux des CPAS	
Hulp aan slachtoffers		
	Diensten slachtofferhulp	VG
	Bureaus voor politionele slachtofferbejegening/ Bureaux d'assistance policière aux victimes	Federale wetgeving
	Services d'aide aux victimes	COCOF
Gezondheid		
	Wijkgezondheidscentra	
	Maisons médicales (Associations de santé intégrée)	COCOF
	Services de soins palliatifs et continués	COCOF
Geestelijke gezondheid		
	Centra voor geestelijke gezondheidszorg	VG
	Diensten voor geestelijke gezondheidszorg/ Services de santé mentale	GGC
	Services de santé mentale	COCOF
Nabijheidsdiensten via de promotie van tewerkstelling, opleiding en socioprofessionele inschakeling		
	Werkgelegenheidsagentschappen - PWA/ Agences Locale pour l'Emploi - ALE	Federale wetgeving
	Plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid - PIOW/ Initiatives locales de développement de l'emploi - ILDE	Brussels Gewest
	Dienstencheques/ Titres-services	Federale wetgeving
	Organismes d'insertion socio-professionnelle - OISP	COCOF
	Missions locales pour l'emploi - MLOC	COCOF

Kaart K-04 Referentiekaart

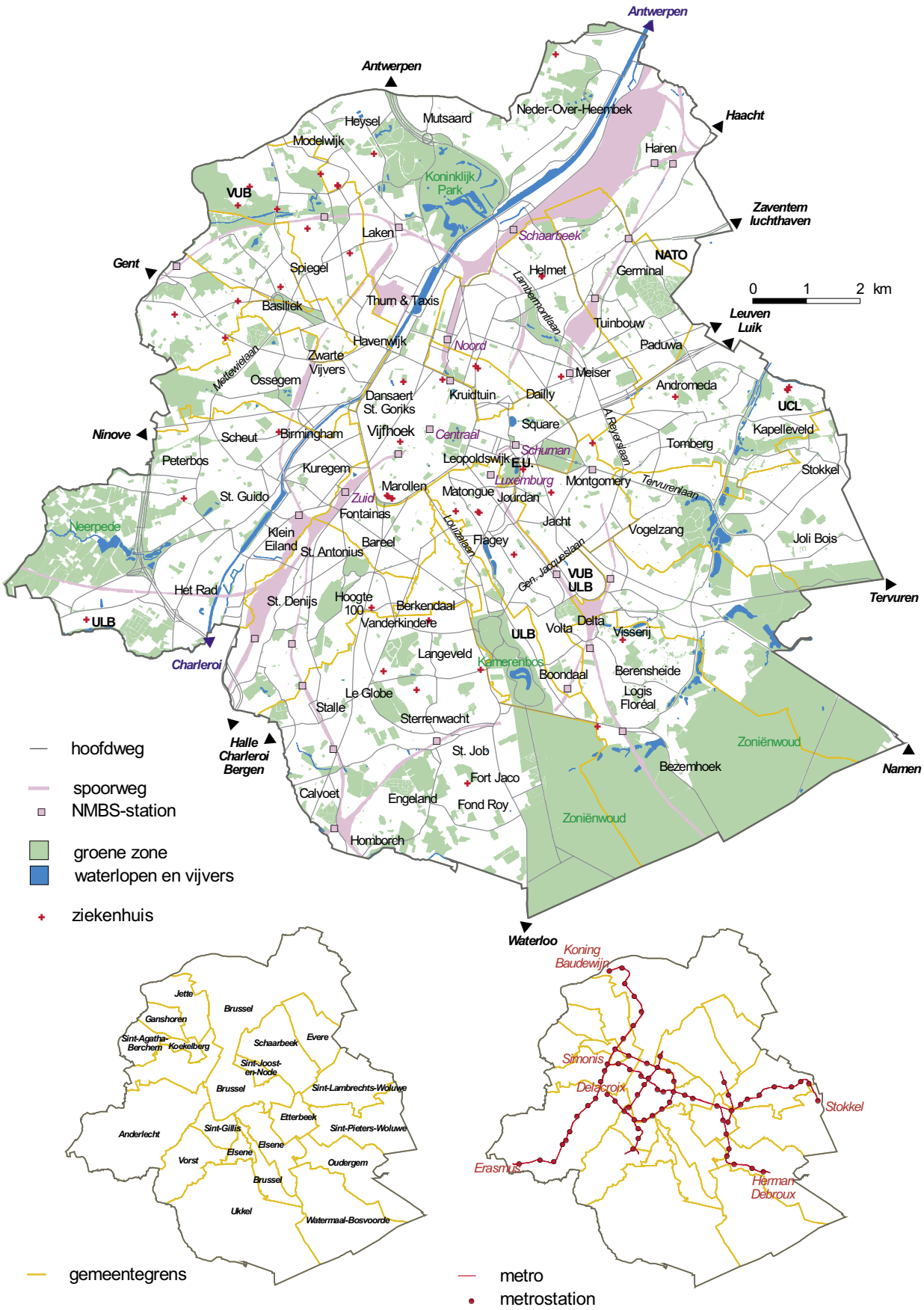

gemeentegrens

metro

metrostation

Bron: Urbis, GBP.

Cartografie: ULB - IGEAT

OBSERVATORIUM
VOOR GEZONDHEID EN WELZIJN
BRUSSEL

OBSERVATOIRE
DE LA SANTÉ ET DU SOCIAL
BRUXELLES

Dossiers van het Observatorium

Deze atlas is het resultaat van de samenwerking tussen het Centrum voor Maatschappelijke Documentatie en Coördinatie en het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn, ondersteund door de drie Brusselse gemeenschapscommissies.

De kern van deze atlas omvat de inventaris van het aanbod inzake gezondheids- en welzijnsdiensten die toelaten dat Brusselse ouderen zolang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Het aanbod werd benaderd vanuit de behoeften van de ouderen, en niet vanuit de categorisering van diensten door de verschillende subsidiërende overheden.
De inventaris wordt vooraf gegaan door een uitgebreid hoofdstuk over de socio-sanitaire situatie van de Brusselse ouderen, dat antwoorden biedt op volgende vragen; «Hoe is het met de gezondheid van de ouderen gesteld, met welke beperkingen hebben ze te kampen, worden ze samen oud of leven ze vaak alleen, in welke buurten leven er veel ouderen, hoe (on)tevreden zijn ze over hun leefomgeving, hoe zit het met hun inkomen, zal het aandeel 65-plussers in het Brussels Gewest toenemen, …».
In een laatste deel worden de verschillende informatiebronnen met elkaar gefronteerd om een antwoord te vinden op de vraag of het aanbod is afgestemd op de noden en de vraag van de thuiswonende Brussele ouderen. Het groot aantal betrokken actoren toont aan dat de aandacht voor de thuiswonende Brusselse oudere groot is, maar er is nog heel wat werk om aan alle behoeften te beantwoorden. Het aantal Brusselse ouderen zal de eerste 15 jaar niet toenemen, maar men zal rekening moeten houden met de veranderende socio-economische en etnische samenstelling van de Brusselse ouderen.

www.observatbru.be

Dit document is ook beschikbaar in het Frans

Ce document est également disponible en français sous le titre :
«Vivre chez soi après 65 ans. Atlas des besoins et des acteurs à Bruxelles».